

носяться до однієї задачі і при цьому ігноруються ті аспекти, що з нею пов'язані. Вони не можуть, як люди, адаптуватися до умов, що змінюються, не вміють визначити межі своєї компетентності.

Поширення нових інформаційних технологій впливає, перш за все, на сферу правового регулювання. У неї втягуються нові суспільні відносини, які раніше або не існували, або не вимагали правового регулювання, або об'єктивно не могли бути врегульовані правом. Зокрема, до таких відносин належать: ті, суб'єктами яких є віртуальні або цифрові «особистості»; які пов'язані з юридично значимою ідентифікацією особи в віртуальному просторі; які виникають у зв'язку з реалізацією прав людини в віртуальному просторі (право на доступ в Інтернет, право на забуття, право на «цифрову смерть» і ін.); які орієнтовані на застосування ботів [3]; які складаються з приводу нетипових об'єктів - інформації, цифрових технологій, що створюються за допомогою застосування нових цифрових сутностей (криптовалюта) і об'єктів матеріального світу, а також пов'язаних з використанням і обігом того і іншого; які пов'язані: з використанням оцифрованих інформаційних масивів - інформаційних баз даних; перекладом в цифрову форму дій і операцій, за допомогою яких реалізуються державні функції, виявляються державні та муніципальні послуги, забезпечується електронна участь громадян в управлінні суспільством і державою; вчиненням дій у віртуальному просторі, спрямованих на виникнення, зміни та припинення правовідносин, реалізацію прав і виконання обов'язків, що утворюють їх юридичний зміст; застосуванням автоматизованих дій (Інтернетом речей) [1], забезпеченням інформаційної безпеки та ін. [6].

Вплив розвитку та поширення цифрових технологій на сучасну трансформацію права є найменш вивченим і осмисленим правовою доктриною, тому питання правового регулювання нових суспільних відносин є необхідним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання ІТ право: проблеми і перспективи розвитку в Україні. II Міжнародна щорічна конференція, 17 листопада 2017 р., м. Львів. URL: <http://aphd.ua/publication-377/>.

2. Ведмедев М. М. Науково-технічний потенціал: складності оцінки. *Філософія науки: традиції та інновації*, 2017, № 2 (16) с. 74-88. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/5846/1/Vedmedev.pdf>.

3. Костенко А. О. Диференціація веб-ботів і чат-ботів: окремі приватно-правові проблеми. URL: <http://aphd.ua/publication-366/>.

4. Приобретение знаний / Под ред. С. Осуги, Ю. Сазки. Москва, Мир, 1990. 303 с.

5. Уотерман Д. Руководство по экспертным системам: Пер. с англ. Москва: Мир, 1989. 388 с.

6. Хабриева Т. Я., Черногор Н. Н. Право в условиях цифровой реальности. *Журнал российского права*. 2018. № 1. С. 85–102.

7. Kaplan S. I. The industrialization of artificial intelligence: from by line to botton line. *The A.I. Magazine*. Vol. 5. No 2. Summer, 1989. № 2. P. 28–37.

«ЕЛЕКТРОННИЙ СУД»: НЕДОЛІКИ ТА ПЕРЕВАГИ

Пономаренко Валерія Олександрівна,

студентка 5 курсу, групи 10-18м-03,

Фінансово-правового факультету

НЮУ імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Солнцева Христина Володимирівна,

к. ю. н., доц., доцент кафедри адміністративного права

та адміністративної діяльності

НЮУ імені Ярослава Мудрого

У роботі автором досліджено недоліки та переваги «електронного суду». Зокрема, проаналізовано такий інноваційний сегмент судової реформи в Україні, розглянуто його нормативне регулювання та зроблено відповідні висновки.

Ключові слова: судова реформа, електронний суд, Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система

Життя не стоїть на місці і в епоху інформаційних технологій все більше послуг для громадян переходить в електронний режим.

Судова система також не бажає відставати від технічного прогресу і прагне зробити спілкування громадян із судами більш зручним і комфортним. А тому сьогодні ми є свідками народження і запровадження проекту «Електронний суд», завдяки якому учасники судових процесів мають змогу значно заощадити такі важливі ресурси, як час і гроші. Поступове переведення судового процесу із суто паперового в електронний є досить логічним рішенням. Тим більше що останнім часом адміністративних справ, що накопичилися в паперовому вигляді, настільки багато, що часто їх доводиться бачити в залах суду, а іноді навіть проводити «на них» засідання.

Системи електронних судів давно працюють у багатьох країнах світу, але до України нововведення все ніяк не доходило, а влада мотивувала такі затримки браком фінансування. Але минулого року відразу 18 вітчизняних судів почали тестувати Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему (ЄСІТС) – «Електронний суд».

«Електронний суд» – це один із сервісів Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, доступ до якого здійснюється після реєстрації користувачем Офіційної електронної адреси (Електронного кабінету). «Електронний суд» забезпечує обмін електронними документами між учасниками судового процесу. Дає можливість користувачеві подавати позовні заяви та інші передбачені законом процесуальні документи, що подаються до суду і можуть бути предметом судового розгляду, а також отримувати судові рішення та інші електронні документи [2, с. 112].

Документарне судочинство більше не є ефективним, адже це значні часові витрати, відсутність оперативного доступу учасників процесу до матеріалів справи, затягування процесу, необхідність засвідчення копій документів, недоцільне ускладнення роботи адвокатів, нерациональне використання значної кількості паперу.

Новими кодексами передбачено, що реєстрація особи в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі не позбавляє таку особу права на подання документів до суду в паперовій формі. Однак, як визначено процесуальними кодексами, за умови, якщо позов, апеляційну, касаційну скаргу подано до суду в електронній формі, позивач, особа, яка подала скаргу, повинні подавати до суду заяви по

суті справи, клопотання та письмові докази виключно в електронній формі, крім випадків, коли судом буде надано дозвіл на їх подання в паперовій формі.

Іншим важливим моментом, на який варто звернути увагу, є те, що новими процесуальними кодексами передбачено, що суд проводить розгляд справи за матеріалами судової справи в електронній формі. У такому разі всі процесуальні та інші документи переводяться в електронну форму та долучаються до матеріалів електронної судової справи.

Безумовно, такі нововведення є вкрай позитивними, адже електронне судочинство значною мірою підвищує ефективність правосуддя в цілому, спрощує доступ до справи її учасників, а також заощаджує організаційні, фінансові та часові затрати, пов'язані з пересиланням матеріалів справи з одного суду до іншого та ознайомленням з ними учасників.

Кодексами передбачено, що Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система почне функціонувати через 90 днів із дня опублікування Державною судовою адміністрацією України у газеті «Голос України» та на веб-порталі судової влади оголошення про створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [1]. Документ, який регулює діяльність та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, – Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему – має бути затверджений Вищою радою правосуддя за поданням Державної судової адміністрації України та після консультацій з Радою суддів України.

Однак, відповідно до рішення Вищої ради правосуддя від 28.02.2019 №624/0/15-19 та враховуючи результати обговорення з судами, іншими органами та установами системи правосуддя питання необхідності відтермінування початку функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС), Державна судова адміністрація України повідомляє про відкликання оголошення, опублікованого в газеті «Голос України» (№229 (6984) від 01.12.2018) [3].

Разом з тим, незважаючи на позитивні сторони нововведення, воно не позбавлене деяких недоліків. Серед них можна зазначити

те, що вимагає високого рівня захищеності інформації, обмеженість застосування щодо певних категорій спорів, недоступність певним категоріям громадян (вікові, майнові особливості).

Однією з проблем, яка гальмує реформу, є низька довіра населення (насамперед, юридичної спільноти). Адвокати не поспішають реєструвати поштову скриньку в цій системі, кількість поданих позовних заяв через електронний суд є незначною.

Учасники справи побоюються, що через можливі технічні несправності документи не дійдуть до суду або будуть втрачені у процесі розгляду справи. Без паперових копій з відміткою про одержання або без опису вкладення відправленого листа буде неможливо довести подання доказів та заяв. Водночас нові редакції процесуальних кодексів жорстко регламентують термін подання доказів та заяв. Пропуск встановленого строку призводить до втрати можливості подавати відповідні матеріали пізніше. Окрім того, для подання документів через систему «Електронний суд», так само як і для реєстрації в цій системі, потрібно мати електронний цифровий підпис. Строк дії сертифіката є обмеженим, а отже, його потрібно періодично оновлювати, що створює незручності для користувачів. Як наслідок, учасники судового процесу відмовляються від його отримання та не використовують послуги системи електронного судочинства.

Узагальнений зміст зауважень судів зводився, зокрема, до того, що у судів відсутнє достатнє методичне, матеріально-технічне та кадрове забезпечення для виконання поставлених завдань. Питання щодо реальної потреби у залученні додаткового кадрового потенціалу і матеріальних ресурсів для належної організації роботи судів в нових умовах ДСАУ не з'ясовано, навчання працівників апарату суду та суддів з питань роботи в підсистемі «Електронний суд» не проведено, а база сканування, є невиправдано широкою та не відповідає вимогам процесуального законодавства, яке набере чинності одночасно з початком роботи Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [4].

Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що електронний суд – це новація, результати якої реально можуть довести та сприяти її законодавчому врегулюванню, щоб уникнути недоцільних витрат

часу й коштів під час розгляду та вирішення справ у суді. У будь-якому випадку, ми вже маємо усі підстави для того, щоб розвивати культуру електронного правосуддя та зробити її частиною професійної діяльності – що важливо для правників, або ж використовувати як реальний інструмент, зокрема для активних та відповідальних громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35–36, № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
2. Кайдашев Р.П. «Електронний суд» як ефективний засіб забезпечення права на перегляд судового рішення в разі втрати матеріалів адміністративної справи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 29(2.3). С. 110–114.
3. Оголошення Державної судової адміністрації України «Про відкликання оголошення «Про створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи» від 01.03.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001750-19/conv>.
4. Рішення РСУ № 79 від 19 листопада 2018 року «Щодо проблем запровадження електронного суду». URL: <http://rsu.gov.ua/en/events/risenna-rsuno79-vid-19-listopada-2018-roku-sodo-problem-zaprovadzenna-elektronnogo-sudu>.